

Oppivelvollisuuslain aiheuttamat vaikutukset hallintosäntöön 1.8.2021 alkaen

Sival 27.05.2021 § 63

Valmistelija: sivistysjohtaja Manne Pärkö, puh. 02 761 1200

Uusi oppivelvollisuuslaki (1214/2020) on vahvistettu viime vuoden lopussa, ja laki tulee täysimittaisesti voimaan 1.8.2021. Uudistuksen myötä oppivelvollisuusikä nousee 18 ikävuoteen. Jokaisen perusopetuksen keväällä 2021 päättävän nuoren (pääsääntöisesti v. 2005 syntyneet), sekä jatkossa tätä nuorempien ikäluokkien, tulee hakeutua yhteishaussa tai muutoin jatko-opintoihin.

Muuttuvan lainsäädännön myötä muuttuu mm. perusopetuslaki ja lukiolaki sekä 26 muuta liitelakia. Jatkossa oppivelvollisuuslaissa säädetään oppivelvollisuuden alkamisesta ja päättymisestä, ja perusopetuslaissa perusopetuksen suorittamisesta. Muutetun 1.8.2021 voimaan tulevan perusopetuslain (1216/2020) 26 §:n mukaan oppivelvollisuuteen kuuluvan tavanomaisen perusopetuksen suorittaminen päättyy siihen, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai viimeistään lukuvuoden koulutyön päättyessä sinä kalenterivuonna, jolloin oppilas täyttää 17 vuotta. Tämän ajankohdan jälkeen kunnalla ei ole velvollisuutta perusopetuksen järjestämiseen, eikä oppilas voi suorittaa oppivelvollisuuttaan jatkamalla opiskelua perusopetuksessa.

Oppilaat, jotka eivät saavuta perusopetuksen päättötodistusta laissa säädettyssä ajassa, tulee ohjata tarkoituksenmukaisimpaan koulutukseen, esimerkiksi aikuisten perusopetukseen tai muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen. Opetuksen järjestäjän tulee yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa miettiä nuorelle parhaiten soveltuva koulutuspolku.

Oppivelvollisuuden suorittamista voi perusopetuksen jälkeen jatkaa lukiokoulutuksessa, suorittamalla ylioppilastutkinto, ammatillinen perustutkinto tai ammattitutkinto, mutta myös perusopetuksen lisäopetuksessa (ns. ”kymppiluokka”, 31.7.2022 saakka), lukiokoulutukseen valmistavassa tai ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa (31.7.2022 saakka), tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa (TUVA-koulutus, 1.8.2022 alkaen), työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa (TELMA-koulutus), kansanopistossa järjestettävässä oppivelvollisille suunnatuissa koulutuksissa, aikuisten perusopetuksessa tai kansanopistossa järjestettävässä sellaisessa koulutuksessa, jossa noudatetaan kotoutumisen edistämistä annetun lain tarkoitettuja aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteita tai

Opetushallituksen laatimaa maahanmuuttajille tarkoitettua koulutuksen opetussuunnitelmasuosittelua.

Oppivelvollisuuslain myötä kunnille tulee lisää hallinnollisia tehtäviä. Oppivelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu on lakiuudistuksessa ajateltu toteutettavaksi ”saattaen vaihtaan” –periaatteella. Perusopetuksen järjestäjän velvollisuus on perusopetuksen päättyessä ohjata 9.-luokkalaiset perusopetuksen jälkeiseen oppivelvollisuuskoulutukseen (joko tutkintotavoitteinen tai nivelvaiheen koulutus). Kun nuori aloittaa opinnot perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa, ohjausvastuu siirtyy ko. koulutuksen järjestäjälle.

Mikäli oppivelvollinen ei saa opiskelupaikkaa, siirtyy ohjaus- ja valvontavastuu oppivelvollisen asuinkunnalle. Mahdollisessa opintojen keskeyttämistilanteessa koulutuksen järjestäjän velvollisuus on ohjata oppivelvollinen johonkin muuhun oppivelvollisuuskoulutukseen (opintoalan tai koulutuksen järjestäjän vaihto). Mutta jos oppivelvollinen jää ilman opiskelupaikkaa oppilaitoksesta eronneeksi katsomisen johdosta edellinen koulutuksen järjestäjä tekee ilmoituksen oppivelvollisen asuinkunnalle.

Tässä kohtaa asuinkunnalle tulee uusi tehtävä, ns. viimeisijainen vastuu oppivelvollisuuden suorittamisen valvonnasta. Se alkaa, kun oppivelvollisen asuinkunnalle on tehty oppivelvollisuuslaissa tarkoitettu ilmoitus vailla opiskelupaikkaa olevasta tai opintonsa keskeyttäneestä oppivelvollisesta. Velvollisuus päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut uudessa koulutuksessa, jolloin ohjaus- ja valvontavastuu ko. nuoren osalta siirtyy koulutuksen järjestäjälle.

Lainmuutoksen myötä asuinkunnan tehtävänä on jatkossa viimeistään kahden kuukauden kuluessa ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta selvittää nuoren tilanne sekä osoittaa ja viimesijaisesti määrätä oppivelvolliselle nuorelle uusi opiskelupaikka. Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu ei voi kuulua nuorisolain mukaisiin etsivän nuorisotyöntekijän tehtäviin, koska näiden palveluiden on nuorisolain 10 § mukaan oltava nuorelle vapaaehtoisia. Etsivällä nuorisotyöllä on jatkossakin merkittävä rooli olla tarvittaessa mukana tuke-
massa nuoren koulutukseen hakeutumista ja ehkäisemässä koulutuksesta syrjäytymistä yhteistyössä kunnan muiden viranomaisten kanssa.

Hallintosäätöön on otettava 1.8.2021 alkaen määräykset siitä, millä toimielimellä tai viranhaltijalla on toimivalta tehdä kaupungissa

- oppivelvollisuuslain 7 § mukaisia päätöksiä oppivelvollisuuden keskeyttämisestä määrääjäksi,
- oppivelvollisuuslain 15 § mukaisia päätöksiä osoittaa oppivelvolliselle opiskelupaikka,
- oppivelvollisuuslain 16 § mukaisia päätöksiä opintojen maksutto-

muuden pidentämiseen, sekä
- oppivelvollisuuslain 17 § mukaisia päätöksiä oikeudesta maksuttomaan koulutukseen, maksuttomuuden laajuudesta sekä perittävistä kohtuullisista maksuista.

Oppivelvollisuuslaissa ei määritellä, mikä taho asuinkunnassa vastaa oppivelvollisuuslaissa tarkoitetuista ohjaus- ja valvontatehtävistä. Kukin kunta päättää itse, miten ohjaus ja valvonta kunnassa järjestetään, samoin kuin päätösvallan delegoinnista lain edellyttämistä tehtävissä, joissa tulee tarvittaessa tehdä muutoksenhakukelpoisia hallintopäätöksiä.

Oppivelvollisuuslain 7 §:n mukaisista päätöksistä päättää lain mukaan koulutuksen järjestäjä. Jos oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen järjestäjän opiskelija, keskeyttämisestä päättää oppivelvollisen asuinkunta. Vastuunjako esitetään tältä osin jaettavaksi niin, että perusopetuksen osalta päätösvalta olisi ao. oppilaitoksen rehtorilla. Niiden oppivelvollisten osalta, jotka eivät ole opiskelijoina missään oppilaitoksessa, päätökset tekisi sivistysjohtaja. Loimaan kaupungissa toisen asteen koulutuksen osalta Novidan hallintosääntö määrittelee ratkaisuvallan ko. asiassa.

Oppivelvollisuuslain 15 §:n mukaiset päätökset opiskelupaikan osoittamisesta on asuinkunnassa tehtävä kahden kuukauden kuluessa ohjaus- ja valvontavastuun alkamisesta. Kuntaliiton lakimiehen tulkinta on, että oppivelvollisuuslain 15 § mukainen päätös opiskelupaikan osoittamisesta/määräämisestä ei ole päätös, joka olisi ns. hallintopakkopäätös, jonka tekemiseen tarvittaisiin monijäsenistä toimielintä. Käytännön syistä em. päätösten tekemisen toimivalta onkin perusteltua määrätä jonkun viranhaltijan tehtäviin.

Opintojen maksuttomuuteen liittyvistä päätöksistä (oppivelvollisuuslain 16 ja 17 §) laissa todetaan, että maksuttomuuden pidentämisestä päättää opiskelijan hakemuksesta se koulutuksen järjestäjä, jonka opintojen aikana opiskelija hakee maksuttomuuden pidentämistä. Loimaan kaupungissa toisen asteen koulutuksen osalta em. päätökset tehdään Novidan hallintosäännön mukaisesti.

Sivistysjohtajan ehdotus:

Sivistysvaliokunta päättää esittää kaupunginhallitukselle, että Loimaan kaupungin hallintosääntöön tehdään 1.8.2021 alkaen seuraavat muutokset:

28 § (sivistysjohtajan toimivalta) lisätään seuraavat kohdat:

Sivistysjohtaja päättää:

12. oppivelvollisen oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä määrääjäksi, mikäli oppivelvollinen ei ole minkään koulutuksen

järjestäjän opiskelija.

13. oppivelvollisuuslain 15 §:n mukaisesta opiskelupaikan osoittamisesta.

28 § (rehtorin toimivalta)

Muutetaan kohta 5 (Poissaololuvan myöntäminen oppilaalle enintään lukukaudeksi) muotoon Rehtori päättää perusopetusta suorittavan oppivelvollisen oppivelvollisuuden keskeyttämisestä määräajaksi.

Päätös: Hyväksyttiin.